Perustuslakivaliokunta

Torstai 10.2.2022 klo 9.00—11.33

Läsnä
puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
varapuheenjohtaja Antti Häkkänen kok (3, 4 osittain)
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11) (3 osittain)
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Maria Guzenina sd (3, 4 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11) (3 osittain)
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk (4) (3, 5 osittain)
jäsen Mikko Kinnunen kesk (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11) (3 osittain)
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Sakari Puisto ps (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Wille Rydman kok
jäsen Heikki Vestman kok (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Tuula Väätäinen sd
varajäsen Johannes Koskinen sd (1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11) (3, 4 osittain)
varajäsen Jani Mäkelä ps (3, 4 osittain)
varajäsen Sari Tanus kd (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11) (3 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 11 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission tiedonannosta (Osallistavampi ja suojelevampi Eurooppa: EU-rikosten luettelon laajentaminen kattamaan vihapuheen ja viharikokset) ja sen liitteenä olevasta luonnoksesta neuvoston päätökseksi

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 76/2021 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission tiedonannosta (Osallistavampi ja suojelevampi Eurooppa: EU-rikosten luettelon laajentaminen kattamaan vihapuheen ja viharikokset) ja sen liitteenä olevasta luonnoksesta neuvoston päätökseksi A 3
Eriävä mielipide U_76_2021_Eriävä_mielipide_Puisto.pdf B 3

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin lisätä kappaleen 5 loppuun uusi virke seuraavasti: "EU:n rikosoikeudellisen toimivallan laajentamiseen on suhtauduttu lähtökohtaisesti pidättyväisesti, koska rikosoikeutta on perinteisesti pidetty erityisen läheisesti kansalliseen suvereniteettiin kytkeytyvänä oikeudenalana."

Päätettiin muuttaa kappaleen 8 ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mielestä vihapuheella ja viharikoksilla on huomattavan haitallisia vaikutuksia yksilöihin ja yhteiskuntaan, ja jotka ovat vastoin yhtä hyvin EU:n yhteisiä arvoja ja unionin perusoikeuskirjassa turvattuja perusoikeuksia kuin Suomen valtiosäännön perusteita ja perustuslaissa turvattuja perusoikeuksia."

Päätettiin muuttaa kappaleen 13 ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: "Valtioneuvoston kirjelmästäkin ilmenee, että vihapuhe ja viharikokset loukkaavat uhrien perusoikeutta ihmisarvoon ja tasa-arvoon."

Päätettiin muuttaa kappaleen 14 viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Ne haittaavat komission mukaan moniarvoisuutta ja suvaitsevaisuutta johtamalla polarisaatioon ja vaikuttamalla kielteisesti julkiseen keskusteluun ja demokratian toteutumiseen."

Päätettiin muuttaa kappale 16 kuulumaan seuraavasti: "Valtioneuvoston kirjelmässä viitataan siihen, että EU-rikoslistan laajentaminen on tarkoitettu poikkeukselliseksi menettelyksi. Perustuslakivaliokunta yhtyy arvioon. Vaikka valiokunnan käsityksen mukaan EU-rikoslistan täydentämisen kynnys on SEUT 83 artiklan valossakin asetettu huomattavan korkealle, voidaan nyt käsillä olevan ehdotuksen kuitenkin katsoa sinällään täyttävän artiklassa asetetut vaatimukset. Komission ehdotuksen hyväksyttävyyteen vaikuttavat kuitenkin myös EU-tason keinojen välttämättömyyttä ja viimesijaisuutta koskevat periaatteet."

Päätettiin korvata kappaleen 17 ensimmäisen virkkeen sanat "olemassa selvästi" sanalla "esitettävissä". Päätettiin muuttaa saman kappaleen toinen virke kuulumaan seuraavasti: "Vihapuheen ja viharikosten rikosoikeudellisella sääntelyllä pyritään toteuttamaan perus- ja ihmisoikeuksien suojaa."

Päätettiin poistaa kappaleen 23 viimeinen virke ja lisätä kappaleen loppuun kaksi uutta virkettä seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan mielestä komission tiedonannossa ei ole esitetty täysin riittäviä perusteluita sille, miksi ihmisten oikeuksia ja vapauksia ei voida kattavasti suojella muilla keinoin kuin määrittelemällä vihapuhe ja viharikokset uudeksi erilliseksi rikollisuuden alaksi. Perustuslakivaliokunta korostaa, että asian jatkokäsittelyssä on syytä osoittaa nyt esitettyä selkeämmin, miksi nimenomaan EU-tasoinen rikosoikeudellinen sääntely on käsillä olevassa asiassa välttämätöntä."

Päätettiin muuttaa kappaleen 24 ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta painottaa myöhemmän sääntelyn valmistelussa suhteellisuusvaatimusta, kriminalisoinnin viimesijaisuutta ja erityisesti rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamia kriteerejä."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Ed. Puisto varasi tilaisuuden eriävän mielipiteen jättämiseen. Ilmoitettiin, että eriävä mielipide on jätettävä sihteerille klo 14.00 mennessä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: ed. Puisto.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta sekä Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden ohjesäännön muuttamisesta

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 73/2021 vp

Asiantuntijalausunto U 73/2021 vp PeV 10.02.2022 tietosuojavaltuutettu Anu Talus, Tietosuojavaltuutetun toimisto Asiantuntijalausunto A 4
Asiantuntijalausunto U 73/2021 vp PeV 10.02.2022 professori Päivi Leino-Sandberg Asiantuntijalausunto B 4
Asiantuntijalausunto U 73/2021 vp PeV 10.02.2022 professori Janne Salminen Asiantuntijalausunto C 4
Asiantuntijalausunto U 73/2021 vp PeV 10.02.2022 professori Päivi Korpisaari Asiantuntijalausunto D 4
Asiantuntijalausunto U 73/2021 vp PeV 10.02.2022 professori Susanna Lindroos-Hovinheimo Asiantuntijalausunto E 4

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu Anu Talus, Tietosuojavaltuutetun toimisto, liite
- professori Päivi Leino-Sandberg, liite
- professori Janne Salminen, liite
- professori Päivi Korpisaari, liite
- professori Susanna Lindroos-Hovinheimo, liite

5. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle neuvoston direktiivien muuttamisesta (direktiivit unionin kansalaisen äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta Euroopan parlamentin vaaleissa ja paikallisvaaleissa)

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 74/2021 vp

Asiantuntijalausunto U 74/2021 vp PeV 10.02.2022 professori Päivi Leino-Sandberg Asiantuntijalausunto A 5
Asiantuntijalausunto U 74/2021 vp PeV 10.02.2022 professori Janne Salminen Asiantuntijalausunto B 5

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- neuvotteleva virkamies Heini Huotarinen, oikeusministeriö
- professori Päivi Leino-Sandberg, liite
- professori Janne Salminen, liite

Valiokunta lopetti asiantuntijakuulemisen.

Valiokunta kävi valmistavan keskustelun.

6. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta sekä Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden ohjesäännön muuttamisesta

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 73/2021 vp

Valiokunta lopetti asiantuntijakuulemisen.

Valiokunta kävi valmistavan keskustelun.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 231/2021 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Kutsutaan kuultaviksi: sosiaali- ja terveysministeriön edustaja, professori Kaarlo Tuori, professori Toomas Kotkas ja professori (emerita) Raija Huhtanen.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain ja finanssivalvonnasta annetun lain 3 ja 20 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 236/2021 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava talousvaliokunnalle.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Kutsutaan kuultaviksi: valtiovarainministeriön edustaja, Tietosuojavaltuuten toimiston edustaja, professori Olli Mäenpää, professori Janne Salminen ja professori Susanna Lindroos-Hovinheimo.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kuntien takauskeskuksesta annetun lain 1 ja 1 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 3/2022 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Valiokunta hyväksyi asiantuntijasuunnitelman. Kutsutaan kuultaviksi: valtiovarainministeriön edustaja, professori Kaarlo Tuori, professori Olli Mäenpää ja professori (emeritus) Teuvo Pohjolainen.

10. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

11. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on etäkokous perjantaina 11.2.2022 klo 9.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala